

I en sønderjysk
landsby får de
gråd i stemmen
eller føler sig som
lottovindere.
Årsagen er de
solceller, som
står til at omringe
deres hjem

I forvejen huser Sønderjylland en pæn portion af Danmarks solceller. Så gik regeringen videre med planen om at lægge en kæmpe solcell park rundt om den lille landsby Perbøl. Nu er ingenting som f – naboskabet slår sprækker, jordpriserne stiger, og mens nog begræder udviklingen, ser andre det som alletiders mulighe

3P 20/9
-24

ANDERS REDDER
Journalist
CASPER DALHOFF
Fotograf
anders.redder@jp.dk
casper.dalhoff@jp.dk

For de fleste vil Perbøl være et af den slags steder, man på en køretur gennem Danmark ikke når at ænse, før man er ude igen. En samling af huse og gamle-gårde i et fladt sønderjysk landskab omkranset af åbne majs- og græsmarker med et par gylletanke hist og her og et busstoppested i midten, hvor landsbyens børn om morgenen bliver hentet af skolebussen.

En lille plet på landkortet i en egn af Danmark, der sjældent trækker store overskrifter.

For andre er Perbøl et hjem.

Et hjem under hastig forandring.

»Solcellerne kommer til at ligge som en glasvæg hele vejen rundt om os. Jeg kan slet ikke have det,« siger Ilse Hauschultz over spisebordet i sit åbne køkken.

I fem generationer har hendes familie boet på den samme gård i landsbyen. Familiens kollektive hukommelse er bundet op på stedet.

De fire børn, hun og husbonden Bjørn har opfostret her, barndommen på landstedet, minderne om hendes mormor og morfar og tanken om, at hendes oldemor fik lagt gulvet ude i forstuen.

Om lidt kan det være forbi.

»Vi har besluttet os. Hvis solcellerne kommer, flytter vi,« siger Ilse Hauschultz.

En vigtig grøn energikilde

Danmarks areal bliver forvandlet i disse år.

Mængden af vedvarende energi på land skal firedobles frem mod 2030. Ifølge en tidligere minister bliver vi inden længe »et stort grønt kraftværk for hele Europa«. Og skal det nås, kommer det til at betyde markant flere og markant større solcelleparker i det åbne landskab.

»Solceller er en vigtig grøn energikilde for at nå ambitionen i 2030,« skriver regeringen i sin nye strategi på området.

Mens der for få år siden kun var 1.600 hektar solceller på land, viser et notat fra Klimaministeriet, at der i 2030 kan være op mod 24.500 hektar.

Det svarer til de fire største danske skove. Tilsammen.

Regeringen har for kort tid siden udpeget de første 26 arealer, som efter planen skal laves til statslige energiparker, hvoraf en stor del skal huse solceller.

Få steder vil det kunne mærkes mere end i Jylland, hvor Christiansborg har lagt 24 af 26 af parkerne. Ingen steder vil det kunne mærkes mere end i Perbøl, som bliver omringet af 189 hektar solcellepark nord, øst, syd og vest for landsbyen.

Solceller er med ét blevet symbolet på den grønne omstillings møde med virkeligheden, mellem store visioner udtænkt på Christiansborg og mennesker på landet, som enten føler sig tvunget fra hus og hjem eller står til at score kassen på solcellefeberen.

Hvad det gør ved en lille landsby at blive forandret for altid?

Jyllands-Posten tog til Perbøl for at finde ud af det.

Stanken af svin og duften af græs

Perbøl består kun af godt 12 huse.

Alligevel er et skel i de senere år opstået mellem gamle naboer.

For og imod solcelleparken.

Den slags kan mærkes i en landsby, hvor

der kan være brug for en hjælpende hånd og et nært fællesskab, når den nærmeste købmand kun kan nås i bil, eller når høstsæsonen presser sig på.

»Naboskabet er ikke så sjovt, som det har været. Vi holder en årlig julefrokost nede ved Ruth og Ove, og den er ikke, som før solcelleparken blev besluttet. Man er lidt delt op,« siger Ilse Hauschultz, der har sat gammeldags æblekage og kaffe frem på bordet.

Æblerne er af egen avl. Udenfor glinser en usædvanligt skarp septembersol i græsset, indenfor sommer fluerne.

»Det er det frie liv,« forklarer Ilse Hauschultz:

»Vi kan gøre, hvad vi vil. Når vi har vestenvind, er vinden frisk. Har vi østenvind, stinker det af svinefarm. Traktoren, der kører frem og tilbage til mejetærskeren. Duften af nyslået græs eller korn. Vores frugttræer, der bliver spist af rådyr. Det forbinder jeg med at bo landet.«

Alt det vil slutte, hvis solcellerne kommer.

Ifølge myndighederne skal de guldne paneler ligge klos op ad deres forhave, kun godt 100 meter fra det spisebord, vi sidder ved.

På en måde er solceller blevet, hvad vindmøller var engang.

Som den grønne omstilling tager sig ud, vil de 2,5 meter høje solpaneler fremover blive genstand for fænomenet *Not in my backyard*. Folk vil gerne have klimavenlig strøm, men ikke i deres baghave, og vrede borgere føler sig kørt over af energiselskaber og myndigheder.

Men hvor kommuner og borgmestre har protesteret mod opsætning af kæmpevindmøller, er de medsammensvorne, når det kommer til at byde gigantstore solcelleparker inden for kommunegrænsen.

Perbøl ligger i Aabenraa Kommune, vi er kun 15 kilometer fra Tyskland og står midt i den kommune i hele Danmark, som allerede nu kan producere mest energi, når solen skinner.

Det gør den i dag.

Temperaturen sniger sig op over 25 grader, og så kan kommunen lave 300 MW strøm i timen. Det svarer til 300.000 husstandes forbrug.

Et kvarters kørsel stik nord herfra ligger en af Nordeuropas største solcelleparker og fylder 340 hektar. Den har gjort landsbyen Hjolderup berømt for at være blevet totalt indhegnet af de mange solcellepaneler, og både ind- og udenlandske medier er draget til byen for at rapportere om lokale, der enten er flyttet væk eller er rasende over udviklingen.

Alligevel skal der flere solceller til. Aabenraa Kommune står til at få fire af de nye statslige solcelleparker, som i alt vil fylde omtrent 1.200 hektar.

Perbøl risikerer at blive det nye Hjolderup.

Landsbydød truer

Hvorfor vil en naturskøn kommune have så mange solceller?

I Aabenraa er man drevet af grøn idealisme, men nok mest af alt af udsigten til arbejdspladser og penge.

»Vi har et mål om at skabe mere vedvarende energi, end vi selv bruger,« siger den konservative borgmester, Jan Riber Jakobsen.

»Dels fordi vi er den niende største kommune i Danmark og har arealerne til det, dels også fordi det er med til at understøtte erhvervsudviklingen.«

Der er jobs i det?

»Det er der.«

Han taler om solpaneler, der løbende skal

vaskes. Om elektrikere, som hvert eneste år skal tjekke anlæggene. Faunapassager og grønne arealer mellem solcellerne skal også plejes.

»Landbrug giver 0,2 årsværk arbejde pr. hektar. Indtil nu er vores erfaring, at solceller giver 0,8.«

Så gør det mindre indtryk, at Landdistrikternes Fællesråd advarer om landsbydød og til salg-skilte ved husene, når solcellerne flytter ind.

»Vi mister folk i landdistrikterne, men landsbyerne med over 200 indbyggere vokser faktisk og har gjort det i noget tid. Så der er altså ikke evidens for at sige, at parker med vedvarende energi får folk til at flygte,« siger den konservative borgmester.

I Perbøl er Ilse Hauschultz og hendes mand ikke de eneste, som vil væk.

Kurt Møller og hans kone har siden 1991 boet på den samme gård i Perbøl. De ville gerne være blevet, men så ingen anden udvej end at sælge huset til energiselskabet Better Energy, der opstiller solcellerne. Udsigten til en skinnende sort mark som nabo gjorde udslaget.

»Vemodigt,« siger han i telefonen til Jyllands-Posten.

Regeringen gør sit for at få kommunerne til at lægge jord til vores alle sammens grønne omstilling. Man har netop øget en bonusordning, så naboer med op til 200 meters afstand til en solcellepark får årlige skattefrie udbetalinger, som er markant højere end før.

Dertil kommer det, man kalder Grøn Pulje.

Energiselskaber, der vil opstille solceller og vindmøller, er forpligtet til at skyde store beløb i puljen, som kommuner og lokale foreninger efterfølgende kan bruge på grønne tiltag; nye stier, en grøn legeplads eller nye vinduer i det gamle forsamlingshus. Den slags.

Spekulative tunger mener ligefrem, at kommunerne har interesse i bogstaveligt talt at sælge de små landsbyer fra for så at lade de lidt større landsbyer få penge gennem Grøn Pulje.

Og der er mere på vej.

Står det til regeringen, skal kommunerne fremover kunne tilbyde bedre velfærd, hvis de lægger jord til solceller. I et nyt landdistriktsudspil foreslår man at putte 200 mio. kr. i en årlig pulje, som kommunerne med mest vedvarende energi kan bruge på, lige hvad de vil.

»Du skal selv kunne vælge, om du vil ansætte flere hjemmehjælpere i ældreplejen

eller flere pædagoger i daginstitutionerne. Det er et nybrud,« sagde landdistriktsminister Morten Dahlin (V) for nylig til Avisen Danmark.

For en slunken kommunekasse er der penge at tjene på det grønne.

Sort sol

Småstenene knaser under fodsålerne, når man træder ud på indkørslen til Tobias Schlaikjers landsted.

Han er kun 28 år, bærer mørke overalls, har et friskt, smalt ansigt med klare træk og kasketten trukket godt ned over hovedet for at skygge for solen.

Tobias Schlaikjer er opvokset her på gården. Den 1. januar 2025 overtager han den fra sin far.

80 hektar med forskellige afgrøder, lidt naturpleje og kødkvæg, som brøler i stalden ved siden af os.

Egentlig havde Tobias Schlaikjer store planer om at udvide, men solcelleparkens komme har drevet de lokale jordpriser op på et niveau, han slet ikke kan være med på. Better Energys aftaler med lodsejere er individuelle, og ingen i Perbøl vil sige, hvor meget de har fået for deres jord. Men rygterne i landsbyen går på priser op mod 250.000 til 300.000 kr. pr. hektar.

»Man siger, at landbruget skal nytænkes, og at vi skal spise mere plantebaseret. Det kræver mere jord. Jeg ved ikke, hvor den skal komme fra,« siger Tobias Schlaikjer.

Han er den yngste landmand på egnen.

»Man kan ikke fortænke de gamle i at sælge fra til en god pris og leve resten af deres liv godt. Men det er svært for os, som gerne vil have mere jord og prøve nye idéer af.«

Og så er der æstetikken. Som glinsende stykker kæmpelakrids kommer solcellerne om få år til at fylde op i landskabet, og Tobias Schlaikjer holdning til dét er bramfri:

»Det ser ad helvede til ud.«

Sønderjylland har hverken den mest storblåede natur eller fauna, men som egnsforfatteren Erling Jepsen skriver i romanen »Den sønderjyske farm«, gør de åbne vidder og sydlige geografi, at mælkebøtterne i den del af landet har »en lidt klarere gul farve« end andre steder:

»Når de trådte frem af morgendisken, der var så almindelig på grund af landets lave beliggenhed, var det, som om de blev til i selv samme øjeblik, man så dem, som om de blev skabt for ens skyld.«

Spørgsmålet er, om mælkebøtterne også fremover vil skinne lige så gult.

Eller om fænomenet sort sol risikerer at få en helt ny betydning i det sønderjyske.

Bønderne jubler. Borgerne græder

Den borgerlige debattør og meningsdanner Christian Egander Skov bor i Sønderjylland og har beskrevet solcellerne som et dobbelt sammenstød.

Klimaomstilling versus små lokalsamfund. Og bønder versus borgere.

»Det nære koloniseres af andre menneskers gode hensigter; mennesker, vi ikke kender, og som ikke kender os; mennesker, som byder os frugter, vi ikke kan se,« har han skrevet i Alttinget:

»Bønderne jubler, for det er deres jord. Borgerne græder, for det er deres hus.«

Få steder lader de ord til at passe bedre end i Perbøl.

Ingen her har noget imod den grønne omstilling. Men fraflytterne føler sig presset

Her skal Perbøls nye solcellepark ligge

Kilde: Plan- og Landdistriktsstyrelsen

De har solgt deres mursten og marker til Better Energy og taler om frygten for at blive stavnsbundet - så hellere tage pengene nu end at blive boende, for hvem kan sælge et hus i en landsby fuld af solceller?

De taler om uvisheden.

Pengene kommer først, den dag solcellerne er sat op, og i Perbøl har det været undervejs i et par år.

Først var solanlægget et projekt mellem energiselskabet og kommunen, senest er Christiansborg kommet ind over processen med målet om at gøre Perbøl til en af 26 nye statslige energiparker.

Ilse Hauschultz' stemme skælver og bliver

grødet ved spisebordet i køkkenet. Hun fortæller om at leve i et limbo, hvor familien mentalt har sagt farvel til livet i Perbøl uden at kunne tage hul på et nyt kapitel i et nyt hus.

Andre taler om at »vinde i lotto«.

Da Jyllands-Posten over telefonen snakker med to af landsbyens landmænd, som har solgt mest jord fra, er det eneste, de er sure over, at det går for langsomt med at få solcelleparken bygget.

Den sagte skillelinje handler mest om penge. Man skal nok heller ikke underkende, at følelsen af at gøre noget godt for verden kan trives i kombinationen med at tjene en skilling på foretagendet.

Familien Veng bor skråt over for Ilse Hauschultz på Perbølvej.

Solhøj hedder den gamle gård, hvor Lise og Jens Veng har sat sort kaffe, vindruer og små chokolader frem på bordet. De står med egne ord til at få en mindre pose penge, når anlægget kommer, men vil ikke sige hvor meget:

»Nogen skal jo have solcellerne. Jeg kan ikke se, at de generer, og jeg vil hellere have dem end vindmøller,« siger Lise Veng.

Hun er godt klar over, at et par naboer vil ryge i svinget.

Men det bliver ikke enden på Perbøl, tror hun. Tilflyttere vil kunne få fornuftige huse til en fornuftig pris, når Better Energy sætter dem til salg.

En snigende frygt

I de kommende år vil man kunne læse om flere landsbyer som Perbøl. Konflikterne syder og bobler derude.

Jagten efter sol- og vindenergi er beskrevet som et klondike; en guldfeber drevet af udsigten til enorme indtægter og ren strøm, der kan eksporteres sydpå til et Tyskland, som hungre efter alternativer til russisk gas.

I Varde og Ikast-Brandø har lokale organiseret sig i protestgrupper på Facebook. I Halsnæs fik man lige akkurat afværget en kæmpe solcellepark.

Weekendavisen har berettet om udsigten til et »vildt« kommunalvalg i Ringkøbing-Skjern næste år, hvor Danmarksdemokraternes landskendte profil Mads Fuglede vil føre kampagne mod byrådets sol- og vindkonsensus.

Imens begynder en snigende frygt at brede sig.

Som ved enhver anden guldfeber brister boblen på et tidspunkt, og eksperter er begyndt at stille det forbudte spørgsmål: Får vi for mange solceller?

I 2030 skal vi ifølge regeringen være nettoeksportører af grøn strøm: Når solen skinner, og vinden blæser, vil Danmark fremover producere mere energi, end vi selv behøver.

Men vores nabolande har også gang i udbygningen af grøn energi. Og ifølge Brian Mathiesen, professor i energiplanlægning på Aalborg Universitet, er »vi er ved at nå en grænse, hvor det ikke rigtig giver mening at opsætte voldsomt meget mere solenergi,« har han sagt til TV 2:

»Derfor bør planen om en firedobling af vedvarende energi helt skrottes og revurderes.«

Tænk tanken Axcelfuture vurderer i en analyse, at elpriserne har udsigt til at falde. I kombination med, at det bliver dyrere at kompensere naboerne til solcelleparkerne, og fordi energiselskaberne skal betale højere priser for at blive tilsluttet elnettet, står man med en farlig cocktail.

Business casen er presset.

Man risikerer, at det ikke kan betale sig opføre de planlagte energiparker.

I Perbøl venter Ilse og Bjørn Hauschultz bare på at komme videre. Måske til stationen Tinglev små ni kilometer derfra, hvor tre af deres voksne børn nu bor. I så fald fader fem generationers familiehistorie i Perbøl.

De får da en fin pris med sig for huset, siger Ilse Hauschultz:

»Men affektionsværdien kan de ikke betale. Prisen for, hvad jeg har af minder, og hvad jeg har lagt af kræfter i de her mursten.«